

Ed. **48. Frumvarp til laga** [45. mál]
um breyting á lögum nr. 30 12. maí 1970, um Húsnæðismálastofnun ríkisins.

Flm.: Helgi F. Seljan, Ragnar Arnalds.

1. gr.

Við 3. gr. laganna bætist:

Húsnæðismálastofnun ríkisins skal starfrækja útibú frá stofnuninni á Vestfjörðum, Norðurlandi (tvö) og Austurlandi.

Útibúin skulu veita alla sömu þjónustu og stofnunin sjálf veitir, hvað snertir upplýsingar, teikningar og fyrirgreiðslu hvers konar.

Þau taka við umsóknum hvert af sínu svæði, yfirfara þær og afgreiða í samráði við yfirstjórn stofnunarinnar. Þau skulu einnig annast þá þætti, er lúta að byggingu verkamannabústaða og leigubúða sveitarfélaga á sínu starfssvæði, svo og aðra þá þætti félagslegra framkvæmda, er til greina koma, enda hljóti þeir samþykki yfirstjórnar stofnunarinnar.

Útibúin skulu hafa nána samvinnu við skipulagsskrifstofur landshlutanna, er þeim verður komið á. Afgreiðsla og útborgun lána skal fara fram í samvinnu við

útibú Landsbankans á hverju svæði eða útibú annars ríkisbanka, og skulu banka-útibúin ganga frá öllum skilmálum og veðtryggingum.

Húsnæðismálastofnun ríkisins sér útibúunum fyrir nægilegu fé til afgreiðslu umsókna hverju sinni með tilliti til heildarútlána stofnunarinnar.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frv. þetta var flutt á síðasta þingi og fylgdi því þá greinargerð, sem hér er birt nær óbreytt.

Sú krafa verður æ háværandi og almennari úti á landsbyggðinni, að hvers konar þjónusta á vegum hins opinbera verði stóraukin, hún færð frá Reykjavík út í hérauðin sem allra mest. Íbúarnir úti á landi una því eðlilega illa að þurfa að sækja flest stórt sem smátt til höfuðborgarinnar, oftast með ærnum kostnaði. Hinir ýmsu þjónustupættir eru um margt ólíkir, sumir eru þess eðlis, að erfitt er að koma þjónustunni hvarvetna við, þó að þörf sé brýn og þjónustan eigi fullan rétt á sér.

Að þeim ber að stefna engu að síður, þó að róðurinn kunnir að vera þungur.

Ýmsir þættir opinberrar þjónustu eru hins vegar þess eðlis, að fátt mælir því í gegn, að þeir séu sem víðast ræktir.

Er í þessu frv. að einum þeirra vikið. Svokölluð staðarvalsnefnd, sem hefur það hlutverk að gera tillögur um flutning ríkisstofnana eða hluta þeirra frá Reykjavík út á landsbyggðina, hefur sérstaklega unnið að athugun þessara þjónustupáttanna í samræmi við megintilganginn í öllu starfi sínu.

Nefndin skilar álit á næstunni, og án efa verða þar uppi tillögur svipaðs eðlis og hér er lagt til, bæði gagnvart þessari tilteknu stofnun sem og fjölmörgum öðrum.

Rétt er að viðra þessa hugmynd hér í frumvarpsformi, m. a. vegna þess að viðbrögð Alþingis við henni eru máské nokkur prófsteinn á hugmyndir og væntanlegar tillögur um hina ýmsu þætti opinberrar þjónustu, þó að vitanlega komi ný atriði til greina varðandi hvern einstakan þátt. Staðnæmst er við húsnæðismálin, einkum af tveim ástæðum.

Í fyrsta lagi eru húsnæðismálin meir í brennidepli á landsbyggðinni en nokkru sinni. Þar er nú meira byggt og af meiri fjölbreytni en áður.

Auk hinna almennu húsnæðismála einstaklinga eru verkamannabústaðir, leiguíbúðir á vegum sveitarfélaga og byggingar á vegum almennra byggingarfélaganna.

Þessi gróska og hin öra uppbygging í kjölfar aukinnar atvinnu kallar blátt áfram á betri þjónustu, þjónustu, sem veitt er heima í landshlutunum.

Hún fæst ekki nema með einhverju því fyrirkomulagi, sem ráð er fyrir gert í frv.

Í öðru lagi hefur þess orðið átakanlega vart, hve erfitt er um vik, einkum einstökum húsnæðisgjendum, að þurfa allt hingað að sækja, og af því hafa sprottið margs konar erfiðleikar, mikil mistök, sem oft hafa reynst hlutaðeigandi mjög dýr.

Ríkisvaldinu ber tvímælalaust skylda til að létta þeim álogum og kostnaðarauka af landsbyggðarfólki sem framast er kostur, og hér er inn á einn þátt þeirrar skyldu komið.

Útibú frá Húsnæðismálastofnun ríkisins var t. d. ein höfuðkrafa húsnæðismálaráðstefnu á Austurlandi vorið 1973, og þaðan kom nú krafa um samþykkt frv. þessa, og viðar hafa svipaðar kröfur komið fram.

Um fyrirkomulag og starfssvið þessara útibúa má lengi deila, þ. e. hvert á að vera vald þeirra og hvað á að vera í höndum yfirstjórnar Húsnæðismálastofnunarinnar.

Hér er lagt til, að vald og ákvarðanatækt verði sem mest í höndum útibúanna sjálfra, þó að samráð við yfirstjórn sé sjálfsagt og samþykki hennar þurfi til að koma, ef nýir þættir bætast í útlánakerfið.

Um yfirstjórn hvers útibús fyrir sig er engu slegið föstu, heldur yrði það að ákveðast af yfirstjórn stofnunarinnar og viðkomandi ráðherra og yrðu um það sett nánari ákvæði t. d. í reglugerð.

Að útibúin eru aðeins 4 í frv., stafar einfaldlega af því, að hæpið er að fara lengra í upphafi en að hafa útibú í þeim landshlutum, sem lengst eru frá höfuðborgarsvæðinu.

Miðað við kjördæmi og aðstæður allar er réttast, að útibúin séu tvö á Norðurlandi.

Í frv. er beinlinis miðað við það, að skipulags- og verkfræðiskrifstofur komist á í landshlutunum, enda er það ákveðin stefna landshlutasamtakanna að hrinda því í framkvæmd. Milli útibúsins í hverju þessara kjördæma og skipulagsskrifstofu þarf að takast sem nánust samvinna og samstarf. Því er þessi málsgrein sett inn í frv.

Í núgildandi lögum er kveðið svo á, að veðlánakerfið skuli starfrækt undir stjórn húsnæðismálastjórnar og veðdeildar Landsbanka Íslands.

Varðandi afgreiðslu lánanna er því lagt til, að útibú Landsbankans eða útibú annars ríkisbanka sjái um þann þátt mála undir yfirstjórn veðdeildar Landsbankans í Reykjavík.

Eðlilegast hlýtur þá að teljast, að útibú Húsnæðismálastofnunarinnar skuli verða á sama stað og viðkomandi bankaútibú, og ætti það að fyrirbyggja togstreitu um staðarval.

Ráð er fyrir því gert, að Húsnæðismálastofnunin sjái útibúunum fyrir fé til afgreiðslu lána með tilliti til heildarútlána, og þá átt við það, að heildarfjárförf og heildarlánsupphæð fyrir landið allt verði skoðuð af yfirstjórn og ákvörðun hennar verði útibúin að lúta. En auðvitað verður að ætla yfirstjórninni það eitt, að hún skipti lánsfénu á hverjum tíma af fullkomnu réttlæti.

Sumir hafa bent á þann möguleika, að hvert útibú hefði lágmarkskvóta af heildarfé því, sem til ráðstöfunar væri á hverjum tíma. Slíkt er ókleift, svo miklar sveiflur sem eru í húsnæðingum í hinum einstökum landshlutum.

Hér verður þörfin fyrst og fremst að skera úr um fjármögnun alla.

Að öðru leyti þarfnast frv. þetta ekki skýringa.